

DELAVSKA POLITIKA

Izhaja vsako sredo in soboto.

Uredništvo je v Ljubljani, Breg šte. 12./II.
Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Uprava: Ljubljana VII., Zadr. dom 269.

Ček, račun: 14.335. Reklamacije se ne frankirajo.

Naročnina za državo SHS znaša mesečno 10 Din, za ino-
zemstvo mesečno 15 Din.Malih oglasov, ki služijo v posredovalne in socialne namene
delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. De-
belo tiskana beseda stane 1— Din. Malih oglasov trgovskega
značaja, stane beseda 1— Din. V oglasnem delu stane pe-
titna enostolpna vrsta 2-25 D. Pri večjem številu objav popust.

Št. 132.

V Ljubljani, sredo 4. avgusta 1926.

Leto I.

Ob 12. vojni obletnici.

I.
Ne velja več! Tako je bilo na-
enkrat rečeno. Zapovedi: Ne ubijaj,
ne kradi, ljubi svojega bližnjega, ka-
kor samega sebe, odpuščaj, prizana-
šaj itd., ne veljajo več. Umor ni več
umor, rop ni več rop, temveč rekvi-
zicija, požgane vasi niso več nesreča
in zločin, ampak »pridobljene postoj-
anke« in tako gre v nepreglednost.

Duhovščina, ki ima za poklic učiti
svete postave in zapovedi, razgla-
ša prav vneto, da vse zapovedi ne
veljajo več ter kar čez noč preure-
di in preobleče Boga. Ni več večne
ljubezni in dobrote! Mesto nje je
»Gospod vojnih trum« in v njegovem
imenu se blagoslovila morilno orožje.

Naenkrat nastane cel katekizem
potrdil in zagovorov zločina vojne.
Najpripravnejši razlogi za vojno so
približno sledeči:

1. Vojna je uvedena od Boga,
Gospoda vojnih trum, kar dokazuje
tudi sv. pismo.

2. Ker so vojne vedno bile, bodo
tudi vedno ostale.

3. Človeštvo potrebuje od časa
do časa vojne — decimiranje, da se
preveč ne razmnoži.

4. Trajni mir pomelkuži in po-
vzroča gnilobo, kakor stoječa mo-
čvirna voda.

5. Vojne so vzgojevalna sredstva
za junaštvo, požrtvovalnost in druge
čednosti.

6. Ljudje se bodo vedno prepira-
li, popolno soglasje pri vseh zahtev-
vah je nemogoče, interesi si vedno
nasprotujejo in tako je večni mir
nemogoč, vojna pa kot rešitelj spor-
ov in nasprotij potrebna.

Od teh stavkov se sicer nobeden
ne more obdržati, služijo pa vsi sku-
paj, kakor tudi posamezni na naj-
različnejše načine zagovornikom člo-
veškega klanja. Če zagovornik vojne
ne more vzdržati točke 4., ker mora
pripoznati, da je mir sreča, pa hitro
prizna, da je vojna po točki 1. in 2.
neizogibno zlo. Če mu dokažeš, da

bi se vojne lahko preprečile, ti pa
odgovori, da je boljše, če se ne, ker
po točki 5. vzkljuje iz njih toliko čed-
nosti. Na dokaz, da vojna ravno na-
sprotno ljudi posurovi, da ubija člo-
večanstvo, je pa odgovor točka 3.
Argument, da vojna trebi človeštvo
in preprečuje preveliko razmnožitev,
je od vseh argumentov vojnih zago-
vornikov najgrši. Po tej logiki bi
lahko od časa do časa za »treblje-
nje« človeštva uvedli tudi z umetni-
mi sredstvi kugo.

Ob izbruhu vsake vojne se takoj
pokaže, kako nemoralna je meščan-
ska vzgoja in kako pogubna za sve-
tinje človečanstva. Sistematično se
vzgojujejo vojnoželjna pokolenja.
Zgodovina, kakor se v šolah uči, je
glavni vir navduševanja za vojno.
Otroku se vbija v glavo, da »gospod
vojnih trum« vojne narekuje in da
samo vojne vodijo usodo narodov
skozi dobe. O najstrašnejšem poko-
lju se otrokom govori kot o neki
vsakdanosti in potrebi, da se zatre
naravni odpor proti moritvi in uni-
čevanju. Smrt na bojišču se mladini
povečuje kot največja sreča brez
vsakega rizika, ker milijoni, ki so v
vojnah izkpravili, ne morejo pripo-
vedovati o strašnih svojih zadnjih
časih. Ko tako vzgojena mladina
doraste in se končno sama znajde
na kakem bojišču, spozna del tik
pred svojo smrtjo, torej prepozno za
sebe in za druge, veliko in ostudno
laž vojne laže; drugi del, ki se
vrne, pa po večini zopet sam laže
svojim potomcem in pripravlja nove
žrtve za novo klanje. Pokvarjeni in
zaslepljeni učitelji zgodovine so kri-
vi, da se tako malo ljudi razvname v
upravičenem sovraštvo proti vojni.
Ko na krvavih bojiščih pride spozna-
nje in zagori sovraštvo, je za veliko
večino že prepozno, kajti strašna
smrt zadušila vse protestne klice, ki
bi drugače prevpili s strašno silo
vse vojno navdušenje celega sveta.

grupe kapitala. Zlasti velja to za
kapitalistične grupe ene države proti
drugim. Evropa se še brani ali nič
ji ne pomaga. Danes je že močno v
kreppljih ameriškega kapitala, tako
v pogledu izposojil kakor tudi pro-
dukcije same, ker ameriški proizvodi
izčrpavajo zadnje zlate rezerve Ev-
rope.

Tako je tudi naša država vsled
vojnih dolgov in v Ameriki najetega
posojila že močno v rokah ameriških
bank.

Mi socialisti smo že ponovno po-
vdarjali, da se bo ta kapitalistična
igra in kapitalistična špekulacija naj-
jasnejše pokazala takrat, ko bo od
zlata nažrta Amerika za par milijard
dolarjev pokupila celo evropsko be-

račijo. Zanimivo je, da danes ameri-
kanski listi sami že javno obravna-
vajo ta problem ter priznavajo, da je
Evropa doslej upala, da jo bo Ameri-
ka rešila gospodarskih kriz in pogri-
na, danes pa mora biti tudi njej že
jasno, da jo Amerika ne bo rešila,
nego le še bolj ponižala in zaslužila.

Ako torej danes meščanske vlade
in njih listi sami spoznavajo krutost
kapitalističnega reda in neusmiljeno
požrečnost kapitala, s tem samo po-
trjujejo, kar smo mi že zdavnaj
trdili. Razlika je le ta, da so kapita-
listi nad svojimi metodami sentimen-
talni in jokavi, mi pa samo konstatir-
amo to, kar je in kažemo na to, kar
bo. — Seveda, kapital se bo moral
še preje sam sebe izžreti. I. Fi.

Triumf zadružne misli v Šoštanju.

Za razredno zavedno delavstvo
Šoštanja in cele šaleške doline je bil
1. avgust velepomemben delavski
praznik. Ta dan se je na slovesen
način izvršila otvoritev novozgraje-
nega »Zadružnega doma«. Šoštanjski
sodruzi in sodružice so se pri-
pravili, da dostojno proslave dan, ki
bo v zgodovini delavskega gibanja
v šaleški dolini gotovo eden najpo-
membnejših.

Morda bi bilo unestno pri tej
priliki spregovoriti obširneje o po-
stanku zgradbe, ki jo danes ponosni
nazivamo rdečo trdnjavo šaleške do-
line. Toda to nalogo bodo znali iz-
vrševati še najlepše tisti, ki so pri-
pomogli, da je zamisel postala mo-
numentalna zgradba, da je želja po-
stala dejstvo. Naj bo dovolj, če ome-
nimo, da je idejni oče načrta s. Va-
lentin Vrhunc, ki ni miroval poprej,
dokler ni bilo zadnje delo na stavbi
dovršeno. Nadalje je zasluga načel-
stva in nadzorstva Konzumnega dru-
štva za Slovenijo, ki je vključil težkim
časom, vključil vladajoči gospodarski
krizi, ki jo v veliki meri občuti in
prenaša tudi delavsko zadružništvo,
bilo kos težki nalogi. A gotovo naj-
večjo zaslugo imajo pri vsem tem
vsi zadružniki, člani Konzumnega
društva za Slovenijo, ki so po geslu:
eden za vse, vsi za enega, dali na
razpologo sredstva, brez katerih bi
bila ideja ostala neizvršljiva in želja
neuresničena.

Šoštanjsko delavstvo je povabilo
na proslavo sodruge in sodružice iz
cele Slovenije, da se v njihovi na-
vzočnosti izvrši otvoritev Zadružne-
ga doma.

Slavnost se je pričela že v soboto
zvečer. Užitek nam je nudil koncert
delavskega pevskega društva »Na-
prej« iz Celja in pa šoštanjskih pev-
cev »Svobode«.

Diletanti so nas presenetili s svo-
jim nastopom na lepi pozornici, kjer
bo odslej, po tem prvem uspelem po-
skusu gotovo vladala največja ži-
vahnost.

Program so izpolnili tamburaši,
ki so želi obilo priznanja.

Nedeljsko jutro je bilo dokaj če-
merno, vendar pa to ni oviralo šo-
štanjskih sodrugov in sodružic, da
ne bi pripravili dostojnega sprejema
somišljenikov, ki so se ta čas že vo-
zili proti Šoštanju. Na kolodvoru so

čakali tovarniška godba, Udarniki,
pevci in ostalo delavstvo na prihod
zunanjih gostov.

Po prihodu vlaka iz Celja se je
razvrstil spreved, štiri zastave na
čelu, Udarniki ob straneh in za nji-
mi, godba je zaigrala koračnico,
spreved je krenil od kolodvora po
cesti čez most, Glavni trg, pred »Za-
družni dom«. Čez dobro uro se je
vršil sprejem gostov, ki jih je pri-
peljal vlak s koroške strani.

Takoj na to je pričelo slavnostno
zborovanje na trgu pred »Zadružnim
domom«. Udarniki iz Šoštanja, Hrast-
nika, Ljubljane in Maribora ter žen-
ski oddelek iz Ljubljane so zavzeli
mesto pod balkonom, godba je za-
svirala marseljezo; sledili so nato
slavnostni nagovori. Sodr. Straus je
podal besedo zadr. A. Kristanu, da
je pozdravil številno zbrano mani-
festante v imenu načelstva Konzum-
nega društva, nato je govoril sodr.
France Svetek, nadalje s. Ajdiškova
v imenu socialističnih ženskih orga-
nizacij, s. Zugwitz je pozdravil v
imenu jeseniškega delavstva, sodr.
Felicijan v imenu Celjanov, s. Eržen
v imenu pokr. načelstva SSJ in kot
zadnji s. Bajt v imenu šoštanjskih
socialističnih organizacij.

S tem je bil »Zadružni dom« slo-
vesno otvorjen in gostje so se zgnili
pod gostoljubno streho, svoji v svo-
jem. Enonadstropna stavba, zgraje-
na v okusnem stilu, svetlorjavo ome-
tana, je zelo prostorna. V spodnjem
delu se nahaja prodajalna Konzum-
nega društva in pa gostilniški pro-
stor, v prvem nadstropju pa 27 me-
trov dolga in 7 metrov široka dvo-
rana s pozornico, ki bo šoštanjskemu
delavstvu gotovo dobro služila. V
vseh prostorih je vpeljana električna
razsvetljava.

V dvorani je po otvoritvi preda-
val o postanku in pomenu zadružni-
štva zadr. A. Kristan.

Popoldne se je odigrala na šport-
nem igrišču tekma med delavskim
športnim klubom »Svoboda« Šoštanj
in »Svoboda« Trbovlje. Šoštanjčani
so zabili Trbovljčanom največ golov.

V »Zadružnem domu« je potem
pričela zabava, ki je trajala do ju-
tra. Gostje pa so se povečini že z
večernimi vlaki odpeljali.

Prepričani smo, da bo šoštanjsko
delavstvo znalo ceniti to svojo veli-

Dragoceno kapitalistično priznanje.

V meščanskem listu »Jutru« od
29. julija 1926 beremo v članku o
težki finančni krizi v Belgiji sledeči
odstavek:

»Na zunanjo pomoč Belgijci no-
čejo računati. Kaj se pravi, izposo-
diti si denar v Ameriki, so spoznali
pri zadnjem posojilu. Amerika je
pristala na posojilo 150 milijonov
dolarjev in jih je 50 tudi izplačala.
Ko pa je Belgija na podlagi pogodbe
(torej so pozneje Amerikanci snedli
besedo) zahtevala še ostali znesek,
so Zedinjene države stavile strahovi-
vite, naravnost nesprijemljive pogo-
je: Belgija bi morala zastaviti kot
jamstvo delnice bakrenih rudnikov v
Kongu (Afrika) v vrednosti treh mi-
lijard frankov; razen tega naj bi
prišle železnice pod ameriško kon-
trollo in »gotovi izdatki« za narodno
obrambo bi se morali črtati. Odkar
so Francozi zvedeli za te pogoje, jih
je minilo vse veselje do posojila v
Ameriki.«

K temu zanimivemu priznanju
naj omenimo najprej to, da je prav-
zaprav neka slična praksa v navadi
pri vseh bankah pri nas in drugod.
Ako kako podjetje išče kakršnokoli
posojilo, si hoče banka kot last za-
sigurati celo, makar desetkrat več
vredno podjetje.

Veliki ameriški kapital, v tem
slučaju ameriški, se ne zadovo-
ljuje samo z velikim profitom in vi-
sokimi odušskimi obrestmi, v svoji
nenasitnosti skuša obenem manjši ka-
pital kratkoma požreti. To je prav
za prav najbolj karakteristična for-
ma kapitalove požeruške lastnosti.
Čemu počasi izžirati in to prikrivati.
Ameriški kapital je v svojem
oderuškem početju le bolj odkrito-
srčen. Kapital nima samo te lastno-
sti, da hoče na ljubo profitu izstra-
dati delavca, ki je samo en del ka-
pitalističnega stroja, nego on se ob-
enem tudi bolj in bolj koncentrira
ter absorbira pri tem vse manjše

Svetovno
znano

„FOX“

čistilo je za čevlje
vendar najboljše.

ko pridobitev, za katero ga zavida delavstvo marsikaterega delavskega kraja.

Pri tej priliki ne bo odveč, če ponovno opozorimo delavstvo na velikanski pomen združne organizacije. Kamni govore, bi lahko smelo rekli. Otvoritev »Združnega doma« je bil praznik vsega organiziranega delavskega gibanja. »Združni dom« ne bo samo zbirališče združnikov, marveč tudi naših strokovnih, kulturnih in političnih organizacij.

Sodrug in sodružice, širite razredno združno misel, zidajte delavske domove in pripravljajte dobo, ko bo socializem osvojil svet.

All je to mogoče?

Zadnjič so javili beograjski in drugi listi, da je jugoslovanska vlada izročila Madžarski dvanajst madžarskih političnih aretirancev in da so madžarske oblasti izročile istočasno našim dvanajst jugoslovanskih političnih žrtev.

O tej prečudni stvari mora biti naša javnost čimprej natančneje informirana, kajti bojimo se upravičeno, da se je zagrešilo spet neodpustljivo, nezakonito in nemoralno dejanje. Da bi se bili v tem slučaju zamenjali obojestransko kaki vohuni, ne moremo verjeti, vse prej se nam zdi mogoče, da so bili izročeni madžarskim oblastim madžarski politični delavci, ki so zbežali na naše ozemlje, da vodijo odtod svojo opozicijsko akcijo proti Horthyjevemu nasilnemu režimu, ali pa, da se tod rešijo vsaj preganjanja in smrti. Kolikor nam je znano, je bilo v Beogradu zaprtih tudi nekaj novinarjev. Ti novinarji niso služili Horthyjevi stvari, nasprotno, bili so večinoma najozži prijatelji Karolyja in Linderja, bile so zelo prosvitljene glave, ki so se borile za svobodno Madžarsko. Kar verjeti ne moremo, da so ti ljudje, ki so tudi na osnovi naše ustave imeli azilsko pravo v naši državi, postali predmet zamenjave z Madžarsko, kajti, če je to slučaj, potem je vsakemu jasno, da pomeni njihova izročitev Horthyjevim pandurjem njihovo neizbežno smrt.

Kar verjeti ne moremo, da se je to zgodilo. Naše oblasti naj pojasnijo čimprej javnosti, kaj je na stvari, kdo je bil izmenjan, naše novinarsko združenje pa naj intervenira in naj tudi od svoje strani izda komunikate, da bo javnost pomirjena in da bodo pomirjeni vsi jugoslovanski novinarji, ki se čutijo globoko solidarni z onimi madžarskimi kolegi, ki so morali bežati iz svoje domovine, da si rešijo golo življenje in ki so našli tudi na našem ozemlju razumevanje za njihovo plemenito, pošteno in kulturno borbo. Ako so bili izročeni

tudi taki, Horthyju nenaklonjeni nevinarji, imamo v tem slučaju opraviti s koruptno politično in moralno zadevo, o kateri bo morala izreči svojo strašno sodbo vsa poštena javnost.

Dolžnost ministra za notranje stvari je, da pojasni, kaj je resnična na stvari. Če bo molčal, bo le potrdil naš strašni sum. Javnost je močno vznemirjena. Ne bo mu težko jo pomiriti, če ima čisto vest.

Rešitev bolgarskega spora je v balkanski konfederaciji.

Naša vlada je poslala sofijski vladi protestno noto, v kateri zahteva v precej energičnem tonu zadoščenje za najnovejši kruti napad bolgarskih komitov na prebivalstvo Krive Palanke. Izgleda, da se bosta temu protestu pridružili tudi Rumunija in Grška. — Izgleda, verjetno pa ni, kajti med balkanskimi državami vlada tako lepa sloga in tako čedna iskrenost, da prepušča vsaka od teh držav najraje beograjski vladi, da opravi sama svoj posel z nemirno Bolgarijo.

Bolgarija ni še prav odgovorila, izmika se pač, kakor je njena navada in kakor drugače niti ne more, ker drži že od nekdaj železo v dveh ognjih. Zdi se nam, da balkanski problem ostane nerešen vse dotlej, dokler se ga bo reševalo s komitaskimi akcijami, protestnimi notami, diplomatskimi intrigami in kanonadami. Ves ta način reševanja na tej in na drugi strani je iz temelja zgrehšen. Rešitev je v balkanski konfederaciji, katere nositelji bi morali biti baš Jugoslavija in Bolgarska.

Prot socialni reakciji.

Izvrševalni odbor Socialistične Stranke Jugoslavije je izročil vladi, narodni skupščini in vsem poslanskim klubom obsirno in temeljito spomenico proti gaženju zakona o zaščiti dela, proti nezadostni inšpekciji dela, okrnjenju delavskega zavarovanja, proti ukinitvi ministrstva za socialno politiko, proti socialni in politični reakciji sploh, za ratifikacijo mednarodnih konvencij itd. Socialistična Stranka napoveduje najodločnejši boj za vsa ta najelementarnejša delavska prava. Spomenico objavimo v celoti prihodnjic. Že danes pozdravljamo ta korak in želimo, da bi se vse delavstvo pridružilo tej potrebni akciji. Premagati moramo socialno in politično reakcijo, ako hočemo doseči večja in večja prava in dostojnejše življenje.

Širite naš list!

Jack London:

Železna peta.

(Socialni roman. Prevel I. V.)

(Dalje.)

Prepričala sem se, da ima Ernst prav, ako se je rogal ljudomilosti, ki je kot ovoj na uljesu. Njegov recept je bil: Odstranite uljes, dajte delavcu njegovo zasluženo, vpokojite kot vojake tiste, ki so osiveli v delu, potem ne bodo potrebne miloščine. O tem prepričana, sem delala z njim za revolucijo. Nisem trtila svojih moči s tem, da bi omilila socialna zla, ki neprestano izvirajo iz krivičnega sistema.

Sledila sem škofu v sobo, veliko kakih deset do dvanajst čevljev, edino sobo neke hiše na dvorišču. Našla sem tam staro, majhno, Nemko, staro štirinšestdeset let, kakor je rekel škof. Moja pojava jo je presenetila, vendar mi je prijazno odzdravila in šivala dalje nekake moške hlače. Poleg nje, na tleh, je ležal celi kup hlač. Škof je videl, da ni premoga, niti drv za podkuriti ter šel, da kupi.

Vzela sem hlače in jela ogledovati, kako šiva.

»Šest centov, gospa,« je rekla starca, zibala glavo in šivala dalje. Šivala je počasi, ali neprestano. Kakor da je nad njo gospodovala beseda »šivati«, tako se mi je zdelo.

»Za vse to delo,« sem vprašala. »Ali ne plačajo več? Kako dolgo šivate ene hlače?«

»Ne,« je odgovorila. »Ne dajo več. Šest centov za ene hlače. Dve uri jih šivam.«

»Ali gospod ne zna za to,« je naglo pristavila iz bojazni, da bi mu ne naredila sitnosti. »Po-

časna sem jaz. Protin imam v prstih. Mlada dekleta delajo mnogo hitreje. Polovico manj časa porabijo. Gospod je dober. Dovoljuje mi, da jemljam delo na dom, ker sem stara in mi šum šivalnih strojev povzroča glavobol. Ako bi ne bil gospod tako dober, bi morala stradati.

»One, ki delajo v delavnici, dobe 8 centov. Kaj hočem? Še za mladih ni dovolj dela. Stari ljudje nimajo izgledov. Mnogokrat dobim samo ene hlače, da jih sešijem. Včasih, kakor danes, pa moram sešiti do večera osem hlač.«

Vprašala sem jo, koliko ur dela.

»To je odvisno od sezone,« je odgovorila. »Po leti, ko je veliko povpraševanja in so prsti bolj gibčni, delam od petih zjutraj pa do devetih zvečer. Ali po zimi je premrzlo. Prsti postanejo trdi. Moram zato delati mnogokrat čez polnoč.

Letos je bilo slabo poletje. Težki časi, Bog se mora srditi. To je moje prvo delo v tem tednu. Res je, da ni kaj jesti, ako ni dela. Ali navajena sem tega. Vse svoje življenje sem šivala, v stari domovini in tukaj, v San Francisko, trintrideset let.

Ako je le denar za stanovanje, potem je vse v redu. Gospodar je zelo prijazen. Svojo najemnino seve, pa mora dobiti. To se tudi spodobi. Samo tri dolarje zahteva za to sobo. Poceni je, ali tri dolarje vsak mesec spraviti skupaj, ni lahko.

Obmolknila je in povešaje glavo, šivala.

»Morate živeti zelo varčno, da lahko izhajate s svojim zaslužkom,« sem dejala.

Živahno je pokimala.

»Ko plačam stanovanje, ni tako hudo. Mesa, seve, ne smem jesti. Mleka h kavi tudi ne. Vendar obedujem vsak dan, včasih tudi dvakrat.«

Poslednje je govorila s ponosom. Ali ko je tako molče šivala, sem opazila utrujenost v njenih

Dnevne novice.

Radić v Vinici. Radić se zadnja leta koj rad potika ob slovenski meji. Oblega jo s svojimi govori, svari jej in grozi obenom. Topot je šel v Vinico. Povedal je, da je bil tam že pred dvajsetimi leti in da se gospodumna kot hudobna. V tem tiči zrno resnice. Govoril je pa v Vinici tudi o vladni in državni politiki, o sporazumu, o sporu z Bolgarsko itd. Omenjamo to njegovo govoranco le zato, ker je slučajno rodila v Beogradu zelo prijetne komentarje. Pravijo, da zato, ker je tudi Bolgariji povedal, kako se mora odslej zadržati, drugi pa trde, da je njegov govor izzval v Beogradu prijetni dojem zato, ker je na kraju shoda najavil svoj skorajšnji odhod v Ženevo. Stara, znana resnica pa je, da vidijo v Beogradu Radića raje v tujini, kakor pa doma. Mu pač radi privoščijo nekaj prijetnega oddiha v gorati Švici, so pač njegovi dobri in iskreni prijatelji.

In zopet Radić . . . Radić je zopet na agitacijskem potovanju ter govori na vse pretege. Sedanje tunjeje je začel na Grobniškem polju, kjer so se pred dobrimi 700. leti Hrvati bili s Tatarji. Govor je začel s Tatarji, — primerjal jih je z ameriškim milijarderjem in tovarnarjem Fordom in Amerikanci, češ, da so imeli Tatarji toliko konjev, kot imajo Amerikanci avtomobilov, — končal je pa z napovedjo velikih in dobrih sprememb še letos, posebej pa še na jesen — in čudno željo, da bi to »vsi srečni in zdravi doživeli«. — Na Sušaku je pa svojo zmehodeno zgovornost posvetil delavcem, razlagajoč, da marksisti niso uspeli, ker so hoteli »odpraviti boga«. — Poleg Radića jih ne more biti veliko, ki bi si resno mislili, da take neumnosti »vlečejo«.

Vladno skrb za poplavlence dobro ironizira beograjska »Politika«. — Po poplavljeni Vojvodini se s čolni vozijo žandarji in eksekutorji ter priganjajo k plačevanju — davkov. Ljudje pa pravijo: »O, saj bomo plačali, saj tako radi plačamo, samo

malo počakajte, da zlezemo s streh in podstrešij!«

Shod za shodom. Mariborski sodrugi so sklicali pretekli petek javen shod, katerega se je udeležilo veliko število občinstva. Govorili so na shodu ss. Eržen, Petejan, Bahun in Ošlak, ki so pojasnili navzočim, kako se je gospodarilo v mariborski mestni hranilnici in kako si socialisti predstavljajo sanacijo razmer v mestnem gospodarstvu ter sploh komunalno politiko. Povdarjali so zlasti neiskrenost meščanske politike in občinskega bloka. Ta shod je močno vznemiril vse naše meščanske stranke, ki so se zateleke v ljubljanske dnevnike, da branijo svojo zaovoženo stvar in preslepijo mariborske volilce. Zlasti klerikalci so se močno razjezili v »Slovenca« ter sklicali tudi strankin shod, na katerem so zlasti napadli socialiste. Shod za shod — so si mislili klerikalci, pa so menda pozabili, da strankin shod v svoji banki ne zažeze toliko, kakor javni shod. Klerikalci naj skličejo javni shod, če mislijo, da imajo čisto vest in čiste roke.

Korupcijo so branili. V neprijetnem položaju se nahajajo mariborski klerikalci. Nedavno so še v Ljubljani protestirali proti korupciji, sedaj so jih pa socialisti pri prikrižanju korupcije zasačili, ko so razkrili razmere v Mestni hranilnici. Mladoklerikalci so prešli v stranki vsled tega v opozicijo in zahtevali razid narodnega bloka. Med obema strujama so se vneli precejšnji prepiri in pristaši narodnega bloka ter korupcije so šli pred svoje volilce po zaupnico. Zaenkrat so za silo zmagali in spet bodo morali molčati puntarji v mariborski klerikalni stranki, ki so za odločen prelom z demokrati. Na shodu so morali slišati govorniki marsikak neprijeten medklic. S sila slabimi argumenti in z lažmi so branili svojo sokrivdo na razmerah v Mestni hranilnici in se zagovarjali, da »njihovi trije« niso mogli tam nič narediti. Mi jih vprašamo danes samo, zakaj niso ti trije člani vsaj o tem poročali občinskemu svetu, ko so vendar vedeli, kaj se vse tam godi in so raje molčali in za vse glasovali? Na to naj bi bili odgovarjali gospodje na klerikalnem shodu.

»Jutro« se je razpisalo proti dr. Kukovcu, ker je kot demokrat govoril tudi na shodih, ki jih ni sklicala ravno samostojna demokratska stranka. Zato mu očita, da hodi svoja pota, da krši strankino disciplino itd. itd. Kup grehov je našelo »Jutro« na račun starega demokrata dr. Kukovca, dr. Kukovec pa ni ostal »Jutru« odgovora dolžan; povedal je, da so gospodje zagrešili politično brigantstvo, in to je za-

prijaznih oči in medlenje njenih ustnic. Njen pogled je bil, kakor da je odsoten. Drgnila je oči da prežene otožnost. Delala ji je napotje.

»Ni glad, ki povzroča v srcu bol,« je pojasnila. »Na glad se človek navadi. Moj otrok je, za katerim plakam. Stroj jo je ubil. Res je, težko je morala delati. Vendar ne razumem. Bila je tako močna. In mlada — komaj štirideset let. Že trideset let je delala. Zgodaj je začela, res je. Ali mož mi je umrl. Kotel je eksplodiral tam v tovarni. Kaj naj storimo? Bilo ji je deset let, ali bila je zelo močna. Vendar jo je stroj zmogel. Ubil jo je in vendar je bila najhitrejša delavka v delavnici. Večkrat sem o tem premišljevala. Zato ne morem delati v delavnici. Stroj mi pretresa glavo. Vedno slišim, kako govori: »Jaz sem jo, jaz sem jo!« In to govori ves dan. Pri tem mislim na svojo hčerko in ne morem delati.«

Utrujenost se je zopet pojavila v njenih starih očeh. Morala si jih je zopet drgniti, da jo je pregnala in da je lahko delala dalje.

Slišala sem prihajati po stopnjicah škofa in sem odprla vrata. Izgledal je nenavadno. Na hrbtu je nesel pol vreče premoga in na vrhu drva za podkuriti. Njegov obraz je bil sajast od premoškega prahu in znoj je teklo po njem v curkih. Postavil je svoje breme v kot poleg peči in si obrisal obraz z debelim pisanim žepnim robcem. Nisem verjela svojim očem. Škof, črn kot nosilec premoga v priprosti, črni srajci (na vratu je manjkal gumb) in v ponošenih hlačah. To je bilo najbolj nenavadno, te hlače, ki so bile na koncu hlačnic razcefrane, in so sedele pregloboko na petah. Okrog bokov so bile privezane z ostrim jermenom, kakršnega nosijo delavci.

Kulturni pomen socializma.

Napisal dr. Maks Adler. — Prevedel iz nemščine prof. Ivan Faval.

To je bilo prvo razdobje modernega socializma, t. j. utopizma, ki so ga zastopali prvi borci modernega socializma: Saint-Simon (izg. Sen-Simón), Fourier (Furijé) in Owen (Aun). Ti veliki možje veljajo kot prvi moderni socialisti, ker so prvi na sijajen način razkrili strašna nasprotja kapitalističnega gospodarstva in ki so pokazali, da se ta nasprotja ne dajo odpraviti s tem, da se posamezniki poboljšajo, temveč le s odpravo privatnega lastništva produkcijskih sredstev, v katerem so spoznali temelj kapitalističnega življa. — Dasi so to premembo družbe smatrali za nujno, pa je niso pričakovali od samopomoči delavskih mas. Tega že radi tega niso mogli pričakovati, ker so bile te mase v njihovem času, kakor smo že preje videli, še surove in neizobražene, tako da se je po njih bilo bati le brezmišelnosti, če bi jih kdo poklical na plan. — Nego ti dobrosrčni misleci so pričakovali rešitve le v tem, da bi se jim posrečilo prepričati ljudi, ki znajo misliti, o pravičnosti in o pametnosti njihovega socialnega ideala.

Bili so prepojeni od mnenja, da bi zadostovalo, vladajočim in izobražencem, t. j. posedujočim pokazati, kako nespameten in strašen je obstoječi družabni red in kako pravičen in lep bi bil socialistični, pa bi v njih vseh takoj zbudil energijo, da bi ta socialistični red uresničili.

še sledili, če se pravočasno ne izpametujejo. Kdor hoče družiti vodo z ognjem, mora računati, da bo eden od obeh gotovo uničen. Kmetstvo-delavski interesi in interesi velekapitalista sta si dva istotako nasprotna elementa kakor ogenj in voda.

Za gospoda dopisnika »Domovine« imamo socialisti primernejši posel, s katerim lahko v enem letu rudarjem več koristi, kakor pa kmetom v 50 letih. Gospodje! Zastavite še enkrat ves vaš vpliv, da odpravite te škandalozne razmere, v katerih živijo delavci grofa Turna in rudnika! Za topilnico v Zerjavu še hudič ne mara več, ker je tam že vse zastrupljeno in delavci morajo tam garati od jutra do večera, da si zaslužijo toliko, kolikor ravno zadostuje za suhe koruzne žgance. Dajte delavcu za osemurno delo tak zaslužek, da mu bo mogoče s tem spodobno živeti. Imejte, gospodje, vaše luksuzne vile, nam pa dajte vsaj skromna delavska stanovanja in zadovoljni bomo. Vi hočete kmete reševati, niste pa še rešili niti njihovih sinov, ki delajo pri rudniku in na žagi grofa Turna pod vašim neposrednim vodstvom. Pobrigajte se malo, kje vsi ti delavci stanujejo in kaj se kuha v njihovem loncu in skušajte jim pomagati. Kadar boste vse to bogu in delavcem dopadljivo delo izvršili, takrat pa dobite v občinskem zastopu prvega svetovalca ali magari župana, prej pa ne! — Nezadovoljni žagarji in rudarji.

Izjava.

Podpisanemu očita nedeljski »Slovenec«, da je »prav neokusno« napadel g. Povaleja ter mu zopet predbaciva, da je baje za »svojega« vladanja na magistratu spravil svojo družino v mestne »službe«. Temu nasproti odgovarjam sledeče: Gospoda Povaleja osebno ne poznam, niti ne vem, kateri stranki pripada, niti nisem vedel do trenutka, ko je napravil svoj medklic na shodu, da sploh ima sina in da je isti pri Mestni hranilnici. Na to so me opozorili drugi zborovalci, Besede s. Petejana, radi katerih se je g. Povalej razburjal, sem tudi izgovoril na obč. seji dne 20. julija, ne da

bi bili blokaši reagirali na nje. To pa ima naslednji smisel: Klerikalec, kot najmočnejša stranka v občinskem svetu, so si v upravnem odboru Mestne hranilnice odobrili od 16 odborniških mest samo 3 in so za polovico slabše demokratsko prepustili — 10 mest. To pomeni, da si je blokaška gospoda razdelila interesne sfere tako, da so si demokratski »održali« hranilnico, klerikalec pa magistrat. — In za to je zahteval g. Povalej še nekakih dokazov kot da niso dejstva tu, ki dovolj glasno govore. Klerikalec so imeli v odboru Mestne hranilnice sicer samo 3 zastopnike, toda ti so dovolj kvalificirani in so vedeli, ker so morali vedeti, kaj in kako se godi v hranilnici, pa niso ničesar ukrenili. Demokratski pa so mirno dopustili klerikalnem klerikaliziranju občinske uprave ter so glasovali za ogromne subvencije najrazličnejšim klerikalnim društvom, ki komaj eksistirajo po imenu. — Kar se pa tiče poslovanja uradništva v Mestni hranilnici, je pa isto pod vsako kritiko. Vsekakor pa sinček g. Povaleja kot praktikant ni tu mišljen in mi ni razumljivo, zakaj se ravno g. Povalej, ki je državni uradnik, razburja, ako smo odkrili nered? — Glede klerikalnih neslanosti, češ da sem za »svojega« vladanja na magistratu spravil svojo družino v občinske službe, samo na kratko: Že leta 1924 sem v eni občinski seji spravil žegnane jezike na laž glede očitkov v pokojni »Straži«, češ da imam sina uradnika pri Mestnem električnem podjetju in da se zato potegujem za večje plače dotičnemu osebju. Moj sin je res bil v letu 1923 monterki vajenec (I. letn.), ki je dobil 1 Dinar na uro, toda takrat ni bil več — že štiri mesece ne — pri omenjenem podjetju, ampak pri »Elinu«. To so »pobožni« poštenjaki sicer vedeli, ampak so vedoma lagali. Res pa je, da je moja hčerka v obč. službi. Tu pa ne more biti govora o »družini«. Sicer pa naj klerikalec najprej pometejo pred lastni pragom. Oni so že poplavili s svojimi hčerkami, sorodnicami in sorodniki ter mežnarji celo obč. upravo in je bolje, da o tem molče.

Andrej Bahun, obč. svetnik.

Celjske novice.

Veledemokratsko strokovno gibanje v Celju. Čuli smo že o žalostnem koncem »slavnega« pohoda delavske »Orjune« v Gaberje. Ta nacionalistični pohod naj bi bil v Gaberjah pripravil teren, po katerem naj bi bila vkorakala v Gaberje po vsej Sloveniji falirana demokratska strokovna vojska. So-

cialistično delavstvo v Celju in Gaberjah se je tega takrat dobro zavedalo. Zavedalo se je tudi svoje moči, zato je »delavcem« okrog »Orjune«, ki so se pripeljali v Gaberje razbijati socialistične vrste, enostavno pokazalo vrata. S tem so slišali demokratski, koliko je v Gaberjih odbila ura. Prišli so do zaključka, da delavska »Orjuna« ni dovolj močna sila za zvačljanje soc. delavstva v policajdemokratski tabor in da je treba sredstva in načrte spremeniti. In spremenili so jih. Sklicali so za minulo nedeljo v hotel »Union« strokovni sestanek celjskega delavstva. Fijasko so doživeli demokratske s svojim sestankom, ker se tega sestanka ni več delavcev udeležilo, kakor reci in beri pet. Nasprotno pa je bilo nekaj demokratske frakcije. To seveda gospode okrog policajdemokratske Unije ni motilo. Sklenili so, da se vsi pripravljevalno delo poveri slavnemu politiku, sedaj okrožnemu tajniku Samostojne demokratske stranke Zabkerju. Ta mož sedaj pričakuje, da bo celjsko delavstvo kar drvelo v njegovo lažidelavstvo strokovno »Unijo«. On misli in je o tem tudi uverjem, da je od boga zato poklican, da razbije socialistične vrste v Celju in Gaberjah. Zato naj ve on, kakor tudi vsa njegova ostala demokratska gospoda, da se je do danes še vsakdor opekeli, kdor je hotel rušiti celjske socialistične vrste in da se bo tedaj tudi on in njegovi trabanti. Naše socialistično delavstvo ve, kaj mu je storiti, če se prikrade v njegovo bližino njegov sovražnik, zato stoji na straži!

Ruše.

Tukajšnji cincarji so čutili potrebo, da prevarijo javnost o svojem delovanju, ker jim tukajšnje delavstvo ne naseda, oni pa hočejo vendar nekaj biti in so se zato zatekli v »Novo laž« (beri »Novo Pravdo«) in tam obupno razložili,

mu je baje Metternich odgovoril, da je tudi on vnet za srečo narodov, da torej sledi istim ciljem kakor Owen, toda po drugih potih. V tem morda niti zasmehljivo danem odgovoru je najbolj ostro izraženo, kako je bilo protislovno in končno brez moči vsako upanje, da bi samo s pozivanjem na razum in moralno zboljšal svet. Kajti kar se je smatralo kot razumno in moralno, to se je Metternichu zdelo vedno čisto drugačno kakor pa narodom, ki jih je Metternich vodil. Kar se je zdelo neposedujočim pametno, to se je bogatinom prikazalo čisto v drugačnih barvah.

In če nas kdo opozori na ono sijajno idejo ljubezni do bližnjega, ki se že devetnajsto let pridiga? Ali ni v krščanstvu ta ideja glavna, tu je celo ljubezen do sovražnikov glavno središče; in ni li krščanstvo postalo v kapitalistični družbi vladajoča vera? Koliko pa se je te ljubezni do bližnjega v teh skoro dveh tisoč letih uresničilo? Ali se ni tudi krščanstvo, ki je bilo vera ubogih in zatiranih, trudnih in obremenjenih, spremenilo v cerkev bogatih in vladajočih, ki so danes to vero ljubezni do bližnjega spremenili tako, da štiti postoječi red izkoriščanja in zatiranja?

Argument onih dobrohotnih nasprotnikov, da naj bi na mesto razrednega boja, pozivali na razum in moralno vladajočih in posedujočih, je bil po zgodovini ovržen. Ravno tako je oni drugi argument zlohotnih nasprotnikov, češ da je razredni boj umetno nastal z hujskanjem med ljudstvom, ovržen v bistvu te družbe same, v kateri živimo. Tu se torej dotaknemo jedra marksističnega nauka in s tem modernega socializma.

(Dalje prihodnjic.)

ČEMU VEDNO TOŽITE

o pokvarjenem zelodcu, edini lek je rastlinska zdravilna grenčica.

A. JERAS
in drug
Ljubljana-Moste.

IVAN JAX in SIN

LJUBLJANA

Gospodstva cesta 2
najboljši šivalni in pletilni stroji.

Izborna konstrukcija in elegantna izvršitev iz tovarne v Lincu. Ustanovljena leta 1867.

Vezenje se poučuje brezplačno. Posamezni deli koles in šivalnih strojev 10letna garancija. Pisalne stroje Adler in Urania. — Kolesa iz prvih tovarn: Dürkopp, Styria, Waffelnrad, Kaiser.

Naročajte in širite »Del. Politiko«!

SIEGEL & DRUG

TKALNICA PLATNEGA IN BOMBAŽNEGA BLAGA

LJUBLJANA, DUNAJSKA CESTA 31

SVITAVY (ČSR), WIEN (NEMŠKA AVSTRIJA)